

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

8. Vtrum voluntas possit habere puram omissionem liberam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

ad actus naturales tollit libertatem ad illos in sensu composito, quia illa posita in sensu composito necessario sequuntur: ergo si actus imperatus necessario sequitur ad actum imperantem, non erit liber in sensu composito ipse.

Confirmatur secundo, quia habitus virtuosus non est liber in sensu composito ad quem sequitur, quia sequitur ad illum necessario: ergo si actus imperatus sequitur necessario ad actum imperantem, non erit liber in sensu composito actus imperantis.

74. Dico secundo, nullum imperium physicum determinare ad vllum alium actum voluntatis ab ipso imperatum. Hæc resolutio est contra hypothese[m] *Huradii in prædicta disputatione*, in qua videtur supponere quod imperium efficax non solum determinatur, quo imperatur vnus actus determinatus determinato tempore, sed etiam vagum quo determinatur aliquis ex pluribus actibus indeterminate, aut vnus actus aliquo tempore ex pluribus, necessiter voluntatem ad actum imperatum: est autem conformis ad principia supra posita n. 49. vbi ostensum est quod intentio efficax finis non determinet physice ad electionem mediorum: & ex hoc ipso

Probat, quia imperium efficax non habet maiorem vim determinandi ad actum imperatum, quam intentio efficax ad electionem mediorum, supposito quod electio mediorum distinguatur realiter ab intentione: sed intentio, vt patet ex dictis *illo numero*, non habet vim determinandi physice, sed solum moraliter ad electionem: ergo neq[ue] imperium efficax qualecunq[ue] ad actum imperatum.

Deinde probari potest directe per illas ipsas probationes quibus id probatur de intentione illa, militante enim hæc aq[ue] directe, ac ibi.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum voluntas possit habere omissionem puram liberam.

Certum est voluntatē habere sæpe omissiones multas necessario, nimirum quādo quis dormit, & quotiescunq[ue] intellectus est ita impeditus, vt non proponat aliquod obiectum voluntati, circa quod voluntas possit habere actum, tunc enim nullum habet actum, & consequenter habet earentiam omnis actus, & quidem necessario, quandoquidem non sit in manu eius eam tollere: non potest autem eam tollere, nisi possit producere aliquem actum, quo tolleretur illam: carentia vero actus haberi absq[ue] vlllo actu vocatur ommissio pura, sicut quando concomitatur actum, vocatur ommissio non pura. Difficultas ergo est de omissione pura libera, quam voluntas possit non habere pro instanti illo, pro quo haberetur, si vellet oppositum actum producere.

CONCLUSIO I.

75. Potest dari ommissio pura libera. Hæc est *D. Thomæ* 1. 2. q. 61. art. 3. & in 2. dist. 35. q. 1. art. 3. *Ricardi, Agidij, Capreoli, Bassoli* ibidem. *Occami* in 3. q. 10. quos sequitur *Suar. disput. 19. Metaph. sect. 3. Arriaga hic disput. 8. sect. 6.* & alij plures contra *Magistrum* in 2. dist. 15. *D. Bonanem* ibid. *Alensem* 2. part. q. 1. *Caletan.* 1. part. q. 63. art. 1. quos sequitur *Vasquez* & alij quamplurimi. *Doct. noster* non tractauit quæstionem hanc ex proposito, sed conclusio videtur conformior ipsius principiis, & a *Scotistis* propterea satis communiter tenetur.

76. Probat conclusio, quia quando proponitur obiectum aliquod sub ratione indifferenti, ita, vt voluntas possit illud vel amore prosequi, vel odio habere, nihil necessitat voluntatem ad vllum actum: ergo potest nullum habere: sed si nullum haberet actum, haberet omissionem puram liberam: ergo potest dari talis ommissio.

Probat subsumptum, quia si nullum actum haberet, deberet habere omissionem omnis actus, & consequenter omissionem puram.

Deinde haberet illam pro instanti, pro quo posset si vellet non habere illam: sed nihil aliud requiritur ad hoc, quod sit libera: ergo illa ommissio, quam tum haberet, esset libera.

Dices cum *Caletano* requiri ad hoc vt aliquid sit liberum, quod eliciatur per actum positium.

Contra primo, quia hoc gratis asseritur.

Contra secundo, quia ideo actus ipse dicitur liber, quia producit pro instanti, pro quo posset non produci: & sane ad hoc impertinens est, quod sit positium, vel quod non sit; ergo si ommissio exit à voluntate pro instanti pro quo posset non exire ab illa, debet dici libera.

Probat ergo antecedens: quia nec quoad bonitatem potest obiectum necessitare ad amorem, quandoquidem voluntas possit ipsum fugere propter malitiam quam videt in ipso; nec quoad malitiam potest determinare ad fugam, quandoquidem possit voluntas amare ipsum propter bonitatem; nec quoad vtramque rationem potest necessitare ad fugam & amorem simul, quia vterque actus est impossibilis, & quia potest omittere quemcumq[ue] ex ipsis.

Dices, obiectum non posse necessitare ad alterutrum ex illis actibus determinate, sed bene tamen indeterminate ad aliquem ex illis.

Contra, quia nulla prorsus est ratio, cur sic necessitetur; & quantum ad experientiam nostram, quando proponuntur nobis plura obiecta, licet possemus habere actum circa quodcumq[ue], tamen videmus nobis, dum intellectus deliberat de eo quod esset preferendum, hære absq[ue] vllius ex illis prosecutione.

77. Probat secundo conclusio: quia quando proponitur obiectum sub ratione boni tantum, vt optime potest, nõ necessitatur voluntas ad illud prosequendum: ergo tum potest non prosequi ipsum: sed si non prosequeretur, haberet omissionem puram liberam; neque enim tum posset habere alium actum, quam prosecutionem, quandoquidem, vt suppono, non proponatur obiectum sub ratione alia quam prosequibili.

Probat antecedens: si necessitaretur tum ad prosecutionem, esset causa totalis naturaliter determinata ad prosecutionem applicata sufficienter; sed hoc est falsum: ergo non necessitaretur.

Probat minor: non est alia causa applicata tum præter voluntatē & obiectum cognitum sub illa ratione boni: sed hæc non est causa adæquata naturaliter determinatiua, & sufficienter applicata ad determinationem: ergo.

Probat vltima minor, quia si voluntas cum bono sic proposito esset causa adæquata sufficienter applicata ad illam determinationem, quotiescunq[ue] daretur & non impediretur, sequeretur illa determinatio: hoc autē est falsum, quia quando proponitur idem obiectum sub illa ratione, & præterea sub ratione aliqua mai, non determinat ad illam prosecutionem, quandoquidem prosecutio tum sit libera.

78. Dices non proponi obiectum eodem modo, quādo proponitur sub ratione boni tantum, & quando proponitur sub ratione boni & mali: ergo quamuis necessitaret, quando tantum proponeretur sub ratione boni, non deberet necessitare, quādo proponeretur vt boni & mali.

Contra, quia eodem modo proponitur quantum ad rationem boni: ergo si propositum secundum rationem boni simul cum voluntate necessario producebat prosecutionem, etiam vt sic propositum, quamuis alia ratio simul proponatur, deberet similiter determinare voluntatem.

Confirmatur: si calor solus calefaceret, calor cum siccitate etiam calefaceret, nisi siccitas impediatur, & in ordine ad calefactionem eodem modo applicatur, quando applicatur vt siccus, & quando applicatur solus absq[ue] siccitate: ergo similiter si ratio boni se sola proposita determinabat voluntatem, etiam illa ratio proposita sic determinabit, licet simul proponatur alia ratio, nisi alia ratio proposita impediatur illam determinationem.

Probat antecedens: nihil impedit effectum causæ naturalis adæquatæ, qui alias produceretur necessario, nisi quod est secundum se impossibile cum illo effectus, aut quod necessario producit aliquid impossibile cum illo effectus; sed propositio malitiæ non est incompatibilis cum prosecutione, neque necessario producit aliquid cum ipso incompatible, quia alias ea proposita, nõ posset voluntas etiam libere prosequi obiectum: ergo non potest impedire quo minus necessario sit ista prosecutio, quæ alias esset necessario habita à potentia.

79. Dices:

Actus imperatus est liber etiam ex hypothese actus imperantis.

Potest dari ommissio pura libera.

79. *Dices*: ad hoc ut impediatur necessitas prosecutionis, sufficit quod possit causare fugam.

Contra in primis, non posset, quia prosecutio esset necessaria, & esset incompatibilis cum fuga.

Contra secundo, quia per hoc quod Deus posset producere nolitionem in voluntate, quando ipsamet necessario haberet volitionem, non sequitur quin ipsa volitio esset necessario producta, si alias esset necessario producta.

Contra tertio: per hoc quod frigus possit producere frigus in subiecto, in quo alias produceretur necessario calor, non potest impedire productionem necessariam caloris, nisi producat actu frigus, vel ipsummet sit incompatibilis cum calore producendo: ergo quamvis propositio mali posset causare fugam obiecti, nisi tamen causet actu illum, aut ipsamet sit incompatibilis cum prosecutione, non impedit necessariam productionem prosecutionis.

Dices secundo, quemadmodum pondus positum in una parte bilancis est causa naturaliter impulsiva ipsius deorsum, & tamen potest impediri per aliud pondus æquale, aut maius positum in altera parte: ita quamvis bonitas sola apprehensa necessario determinaret ad prosecutionem, tamen impediri poterit per propositionem.

80. *Contra primo*, quia ideo aliud pondus impedit effectum prioris, quia tam debet habere effectum suum quam pondus primum, & non potest habere suum effectum simul cum effectum ponderis prioris: sed propositio mali non deberet habere effectum suum, quando propositio boni haberet suum effectum: ergo propositio mali non potest impedire effectum boni propositi.

Confirmatur, quia si propositio mali impediret effectum propositionis boni, sicut unum pondus effectum alterius, tum quando fieret utraque propositio, neutra haberet effectum suum, sicut neutrum pondus habet suum: sed hoc est falsum, ut patet experientia: ergo.

Confirmatur secundo: ideo quando proponitur bonum & malum, potest bonum habere effectum suum, licet malum non habeat suum, quia determinatio non provenit ab obiecto, sed à voluntate libere: ergo quemadmodum provenit à voluntate libere, poterit non habere illum effectum, aut etiam alterum si voluerit.

Contra secundo, quia ideo alterum pondus impedit effectum alterius, quia habet effectum impossibilem cum altero effectum impedito, nempe Vbi tale: sed propositio mali non habet vllum effectum incompatibilem cum prosecutione boni: ergo non est eadem ratio de pondere & propositione illa.

Contra tertio: ideo alterum pondus impedit effectum alterius, quia non solum deberet trahere balancem cum quantitate quam habuit ante alterum pondus, sed etiam cum gravitate maiori, quam habet ex altero pondere: nõ habet autem virtutem sufficientem ad hoc: sed voluntas etiam si prosequeretur eodem modo bonum, proposita malitia, quo prosequeretur non proposita illa, non verifaretur circa malum, nec deberet habere maiorem virtutem quam ante alium effectum: ergo non est idem de pondere, ac propositione illa.

Probatur tertio: quia maior esset libertas voluntatis, si diceretur quod possit habere omissionem puram, quã si non: ergo si non implicet quod talẽ habeat, debet asseri: sed non implicat, ut patet ex solutione obiectionum.

Probatur antecedens, quia sic haberet libertatem & quando proponeretur obiectum sub una tantum ratione boni aut mali, & quando Deus decerneret concurrere solum ad unum actum.

Probatur consequentia, quia tam perfectam libertatẽ debemus dare voluntati, quam possumus absque inconuenientia: nulla autem est inconuenientia in attribuendo ipsi huiusmodi libertatem, nisi quod implicaret: ergo si non implicet debet ipsi tribui.

81. *Probatur quarto*: potest voluntas libere cessare ab actu suo pro tempore sequenti absque alio actu, quo mediante cessaret ab illo, aut quem actum sequeretur illa omisso: ergo poterat ab initio illum actum non producere absque alio actu positivo, ratione cuius diceretur illum omittere.

Probatur consequentia, quia est eadem ratio de omissione eius pro primo instanti, pro quo posset habere, atque de cessatione eius pro tempore sequenti.

Probatur antecedens, quia potest cessare absque productione actus repugnantis cum priori actu; neque enim ad hoc ut cesset voluntas ab uno actu, debet necessario elicere alium actum incompatibilem cum priori, sed si cessat absque productione actus repugnantis, cessare poterit absque alio actu quo mediante cessaret, nam eatenus cessaret mediante tali actu, quatenus esset actus, ad quem necessario vel connaturaliter sequeretur negatio aut omisso actus prioris à quo cessaret, sed non posset esse talis actus, nisi esset incompatibilis cum priori, siue simpliciter siue connaturaliter.

Ad hoc argumentum potest responderi, negando antecedens cum sua probatione: & sane quacumque ratione non potest producere ab initio talem actum nisi mediante alio incompatibili, non poterit etiam cessare nisi mediante tali actu.

82. *Dices*: inde sequeretur quod non posset quis cessare ab actu charitatis nisi peccando, quia nullus est actus cum illo incompatibilis, nisi actus peccaminosus.

Respondeo negando sequelam primo, quia posset quis cessare ab illo actu per hoc, quod auerteretur intellectus à propositione obiecti, sed cessatio, quã hoc modo fieret, non esset libera, neque enim esset in manu voluntatis non cessare tunc.

Secundo, quia nolendo ulterius conservare talem actum, non conservaret illum, & illa nolitio esset incompatibilis cum actu charitatis, & tamen non est peccaminosa, quia actus charitatis non est præceptus semper & pro omni tempore: sed nolitio alicuius actus non est necessario peccaminosa, nisi pro tempore quo actus est præceptus. Itaque nisi probetur aliunde possibilitas omissionis, certe ex hoc argumento meo iudicio non potest convinci.

Probat quinto Arriaga: quando aliquis est liber ad amandum & odio habendum Petrum, v.g. nihil aliud requiritur ad exercitium libertatis, quam quod per actum positum amet: sed in eo casu datur omisso pura libera: ergo possibilis est talis omisso.

Probat minorem suo iudicio euidenter, quia tunc poterat non solum amorem elicere, sed imperium de amore; sed illud imperium omisum est libere; ergo datur omisso pura libera.

Probatur minor, quia illud imperium fuit compatibilis cum amore: ergo per amorem non fuit omisum.

Deinde non fuit nolitio aliqua istius imperij, nec volitio omissionis ipsius, quia non fuit necesse, ut aut imperium, aut omisso eius fuerit proposita voluntati, ut posset velle aut nolle illa.

83. Hoc argumentum proponit fusius cum replicis & solutionibus, sed prorsus ex se non habet maiorem vim, nec forte tantam, quantam habet præmissa probatio.

Responderi enim potest negando minorem, ad cuius probationem dico, quod, quando aliquis exercet libertatem suam amando obiectum, non est necesse ut omittere possit libere imperium quo imperaret illum amorem, quia non est necesse ut proponatur ipsi ipsemet amor; nam ut ipsemet *Arriaga* paulo ante docuit & patet experientia ut quis amet obiectum, non est necesse ut proponatur amor, sed si non proponatur amor, non potest voluntas habere imperium de ipso, ut etiam patet: ergo licet quoties habetur amor obiecti absque imperio, omitatur imperium, & habeatur omisso imperij, tamen non est necesse, ut illa omisso sit libera. Quod si quando proponitur obiectum ut amandum, proponatur etiam amor, adhuc non esset necesse, ut voluntas possit libere velle aut nolle, aut omittere ipsum, quia non est necesse ut proponatur sub ratione boni aut mali; non potest autem voluntas velle aut nolle, aut omittere libere, nisi aliquid propositum sub ratione boni aut mali, vel boni & mali. Quod si denique quando amat obiectum, proponatur ipsi amor tanquam bonum solum, necessitabitur ad ipsum, aut omissionem ipsius, nisi aliunde probetur possibilitas puræ omissionis; si vero proponatur ut malum solum, eodem modo necessitabitur

necessitabitur ad fugam positivam ipsius, vel necessitabitur ad omissionem fugæ positivæ: si autem proponatur sub ratione boni & mali; eodem modo poterit se gerere ad imperium ipsius, quo se gerebat ad ipsum amorem circa obiectum amatum: unde si non poterit libere omittere amorem circa obiectum illud per omissionem puram, sed necessario debet habere aut amorem illum, aut odium, vel fugam oppositam, vel nolitionem positivam amoris, aut volitionem positivam fugæ: ita respectu amoris sic propositi debet habere vel imperium ipsius, vel imperium fugæ oppositæ, aut ipsammet fugam oppositam, vel nolitionem istius imperij: nec in hoc prorsus est vlla ratio particularis de imperio illo aut eius omissione magis quam de ipso amore, ac eius omissione.

84. *Obijcies primo*: ut omissio aliqua sit libera, debet esse ob aliquem finem voluntati vel nolitum: ergo non potest dari ommissio pura libera.

Probat antecedens, quia agens liberum est agens ex proposito, & consequenter agens propter finem: sed nequit agere propter finem, nisi per actum positivum velit aut nolit finem, neque enim agit propter finem, nisi quatenus finis movet, non movet autem nisi mediante actu.

Respondeo primo, negando antecedens, & distinguendo maiorem probationis: est agens ex proposito semper, nego maiorem; est agens ex proposito, id est, est agens quod potest agere ex proposito, & quod semper agit ex proposito, hoc est, mediante intentione alicuius finis, quoties agit, per actionem positivam, seu per nolitionem aut volitionem, quia ipsamet volitio aut nolitio est talis intentio, aut præsupponens talem intentionem, concedo maiorem & nego consequentiam. Et hæc responsio omnino satisfacit.

Alij respondent voluntatem agere propter finem omitendo pure, nec tamen eam debere moveri positivè à fine; unde negant antecedens, cum minori probationis, ac sua probatione.

85. *Sed contra* hanc responsum, quia si ommissio esset propter aliquem finem, maxime ex eo, quod proponeretur ab intellectu aliquis finis ad quem posset conducere; sed hoc non sufficit, quia non omnis finis propositus ab intellectu, ad quem actus possit conducere, potest dici esse finis actus, aut intentus ab operante; alias si quis consideraret ambulationem esse utilem ad sanitatem & ad ebrietatem, & vellet illam quatenus utilis ad sanitatem, intenderet etiam ipsam quatenus utilis ad ebrietatem: ergo non omnis finis propositus ab intellectu, ad quem possit ommissio esse bona, potest dici esse finis omissionis; sed si omnis non sit, nullus erit, quia unus non potius debet esse, quam quicumque alius.

Confirmatur, quia si ex eo, quod proponatur aliquis finis per intellectum, quando datur ommissio, ommissio deberet habere illum finem, sequeretur quod eadem ommissio esset simul bona & mala, quia simul potest proponi finis bonus, ad quem posset conducere, & etiam finis malus, v.g. potest proponi studium, ut conducens ad impediendum devotionem, & ad impediendum furtum; & in tali casu ommissio haberet pro fine proposito ab intellectu impedimentum devotionis, qui esset malus, & impedimentum furti, qui esset bonus, nec esset maior ratio ob quam diceretur fieri ob unum quam alterum; ergo deberet fieri ob utrumque, & consequenter esset bonus & malus.

Et si dicatur quod simpliciter esset malus, quia malum ex quocumque defectu.

86. *Contra*, quia sic si præciperetur voluntati omittere studium, male ageret omitendo, male enim ageret habendo aliquid libere, quod esset simpliciter malum. Propter hæc existimo sistendum in prima responsione & omnino negandam, quod voluntas omitendo pure aliquid, intendat finem etiam interpretatiue, aut moraliter, quia non est fundamentum aliquod interpretandi quod omittat actum ob motum propositum ab intellectu.

Dices, inde sequeretur quod ommissio pura non possit esse bona nec mala; sed hoc videtur falsum, si detur ommissio pura libera: ergo.

Ut solvatur hæc replicæ, advertendum, quod si sufficiat ad

hoc ut aliquis agat bene, quod ponat actionem præceptam, quamvis non intenderet honestatem ipsius, quem admodum sufficit ad male agendum quod ponatur actio prohibita, quamvis non intendantur malicia eius; tum ommissio posset esse bona, quando fieret cum esset præcepta. Si vero non sufficiat ad bene agendum facere quod bonum est; sed requiratur ulterius quod intendatur bonitas eius, licet ad agendum male, sufficiat facere quod simpliciter est prohibitum, quamvis non intendantur malitia; tum dicendum quod ommissio pura non possit esse bona, quamvis possit esse mala. Quid autem in re dicendum sit, spectat ad materiam de actibus humanis; nec hic videbatur examinandum.

87. *Obijcies secundo*, illud, quo mediante formaliter voluntas exercet libertatem, quale est omne quod est liberum in actu secundo, debet esse aliquid vitale; sed pura ommissio non est aliquid vitale: ergo non potest esse libera in actu secundo.

Respondeo distinguendo maiorem; id est, aliquid procedens à principio vitali, transeat; id est, aliquid secundum se formaliter vitale, & positivum sensibile aut producibile per actionem vitalem, nego.

Obijcies tertio, non fit transitus de contradictorio in contradictorium sine aliqua mutatione: ergo voluntas non potest transire de volente hoc ad non esse volentem illud absque mutatione; sed hoc esset falsum, si posset dari pura ommissio.

Respondeo concedendo antecedens, & consequentiam, & negando subsumptum, nam ipsemet transitus de esse volente ad esse non volentem, est mutatio à volitione ad negationem eius.

88. *Sed dices* voluntas de non libere agente transit ad esse libere agentem, quoties habet omissionem puram liberam; sed non potest assignari quamnam mutatio sit, qua mediante fieret iste transitus: ergo non potest sic transire.

Respondeo negando minorem, quia iam afficitur negatione, qua non afficiebatur antea, saltem eodem modo: quod addo, quia antea poterat habere negationem istius actus; sed non liberam, modo autem habet illam liberam.

Et si quæras, per quid habet esse libera iam, si ante non fuit libera.

Respondeo per id, per quod motus primo primus non liber postea fit liber; hoc est, vel per denominationem extrinsecam desumptam à potentia, iam proxime potente ipsum ponere, vel non ponere propter cognitionem deliberatam obiecti, & ante non potuit propter defectum talis cognitionis; vel seipsa formaliter supposito tamen tali statu potentia, aut cognitione sufficienti ad oppositum eius ponendum, tanquam conditione sine qua non; vel per respectum rationis iuxta diversas sententias, quæ sunt de ratione formali libertatis.

89. *Instabis adhuc*, ante omne exercitium libertatis, siue positivum illud sit, siue negativum, debet præsupponi voluntas in actu primo proxime potens ad illud, & oppositum eius, & consequenter cum cognitione plena obiecti, circa quod fit illud exercitium; sed in priori est negatio actus sequens ad cognitionem, & ad potentiam sic potentem: ergo non potest ostendi unde habet negatio pura actus esse libera.

Probat consequentia: quia non habet esse libera ex dictis, nisi à potentia sic potente, & cognitione, siue tanquam à ratione formali, siue tanquam à conditione, sed ab illis non potest hoc habere, quia alias ista negatio prior exercitio libertatis esset sic libera, quod est absurdum.

Respondeo distinguendo minorem: in illo priori, hoc est ante illud instans natura, vel rationis, in quo potest intelligi, vel esse exercitium libertatis, aut negatio actus, quam pro illo priori potest tollere libere voluntas, negos quam non potest, concedo, & nego consequentiam. Ad cuius probationem dico, quod negatio actus libera habet esse talis tantum pro instanti, pro quo potest actus oppositus ipsi esse liber; nulla autem negatio præcedens exercitium omne libertatis, quantumvis præsupponatur ipsi

cognitio, & indifferentia potentia, habet esse pro tali instanti, ut sic præcedens est, & consequenter, ut sic non est libera.

Adde potentiam non esse indifferentem ad ponendam, vel non ponendam negationem præcedentem exercitiū libertatis suæ pro illo priori, & consequenter illa negatio pro illo priori non est libera, sicut est negatio, quæ est in instanti in quo intelligitur exercitiū libertatis.

Obijciens quarto, si pura omisso sufficeret pro exercitiū libertatis, sequeretur Deum posse exercere suam libertatem ad extra per puram omissionem.

Respondetur, si ex nullo alio capite hoc ipsi repugnet, quam ex defectu libertatis, concedo; nec hoc esset vlllo modo inconueniens; si sic, nego. An autem ex alio capite repugnet, necne, non pertinet vlllo modo ad præsens, sed referendum est ad Theologiam.

90. Obijciens quinto, mala esset diuisio peccati in dictum, factum, vel concupitum contra legem, quia omisso pura peccaminosa esset peccatum, & non comprehenderetur sub illa.

Respondeo negando sequelam, potest enim optime reduci illa omisso ad concupitum, quia est concupiscentia interpretatiua, & æquiualens moraliter nolitioni actus præcepti: perinde enim est legislatori quod iste actus præceptus non ponatur mediante omissione pura, vel mediante nolitione positiua ipsius.

Q V Æ S T I O IX.

An voluntas sit perfectior intellectu.

91. Prima sententia est intellectum esse perfectiorem. Ita Sanctus Thomas 1. part. q. 72. art. 3. quem sui sequuntur communiter citati à Complutensibus hic disp. ultimā n. 28.

Secunda sententia præfert voluntatem. Hanc tenet Doctor in 4. dist. 49. q. 4. & 5. & præter suos Alensis 3. part. q. 80. Bonau. Egidius, Argeminas, Gabriel, Maior 4. dist. 49. & alij.

Ego certè difficile esse existimo iudicium ferre: & fortassis ita se habent hæ potentia, ut neutra altera sit simpliciter perfectior, sed qualibet perfecta in suo ordine, & vna altera perfectior in vna ratione ac imperfectior in alia, instar excedentium, & excessorum. Nihilominus sit

CONCLUSIO I.

Si altera ex his potentia sit simpliciter perfectior, debet dici, quod voluntas sit perfectior. Hæc est secunda sententia contra primam.

Probatur primo: quia illa potentia debet censi perfectior, quæ habet perfectius obiectum formale adæquatum: sed bonum quod est obiectum formale voluntatis est perfectius vero, quod est obiectum formale intellectus, maxime secundum aduersarios: ergo voluntas est perfectior intellectu. Hæc probatio magis facit ad propositum in sententia Aduersariorum, quam Scoti, qui negat verum esse obiectum adæquatum intellectus, & asserit ipsum tendere etiam in bonum quia bonum est; unde ipsemet supra non fudit huic rationi, quæ tamen fuit, & docte proponitur, & stabilitur à Patre Hieronymo, in commentario ad Scotum supra n. 57.

92. Complutenses respondent, licet bonum secundum se sit perfectius quam verum, non tamen prout obiectum voluntatis est perfectius, quam verum, prout est obiectum intellectus, quia non est obiectum voluntatis per modum quidditatis, sed magis concrete; verum autem est obiectum intellectus per modum quidditatis, & non concrete. Quam doctrinam, aut potius verba obscurissima, explicare videntur sic, ut velint verum percipi ab intellectu per modum quidditatis, & minus concrete, quia percipitur ab ipso, ut abstrahit ab existentia, & singularitate: bonum vero percipi à voluntate, non per modum quidditatis, sed magis concrete, quia percipitur ab ipsa, seu tendit in ipsam, ut existens, & singulare.

Sed contra hanc doctrinam sic explicatam facit euidè.

ter, quod voluntas non feratur in bonum, nisi secundum quod proponitur ab intellectu: ergo si feratur in ipsum ut existens, & singulare, atque adeo non per modum, quidditatis, debet similiter cognosci ab intellectu, vel si intellectus non possit cognoscere ipsum sic, sed abstractus, neque voluntas potest ferri in ipsum.

Deinde, si voluntatis obiectum sit bonitas singularis existens, & intellectus obiectum sit bonitas abstrahens ab existentia, & singularitate, profecto vel ex hoc ipso sequitur quod obiectum voluntatis sit perfectius, quia perfectior est bonitas existens, quam non existens.

93. Dices cum Complutensibus, verum quidem esse, quod in esse rei bonitas existens sit perfectior quam non existens; non tamen in esse obiecti, quia ut non existens est abstractius.

Contra, quia quod sit abstractius non facit ipsum perfectius in esse rei, & hinc conceptus entis abstractissimus est minus perfectus conceptus quam conceptus hominis: ergo neque in esse obiecti: quid enim facit ad hoc, quod sit abstractius, nisi velimus ludere verbis?

Probatur secundo: illa potentia est perfectior, cui competit perfectior actus, & ille actus est perfectior, ad quæ datur perfectior habitus: sed habitus aliquis voluntatis, nempe charitas, est perfectior quocumque habitu intellectus: ergo & aliquis actus ipsius est perfectior quocumque actu intellectus, & consequenter ipsamet voluntas est perfectior intellectu.

Probatur minor 1. Cor. 13. Maior bonum est charitas. Et ex August. 5. Trinit. 19. In donis Dei nullum est maius charitate, nec æquale.

94. Responderi posset, charitatem esse quidem perfectius donum quocumque dono dato pro statu viæ, sed intellectum tamen habere in patria donum illa perfectius, v.g. lumen gloriæ: unde non sequitur voluntatem esse perfectiorem, sed potius è contra intellectum esse perfectiorem voluntate.

Contra, quia sicut voluntas in via perficitur perfectiore habitu, quam intellectus; ita etiam in patria deberet perfici, quia potentia debent perfici in patria iuxta proportionem ad perfectionem quam habent in via.

Deinde quod charitas patriæ, siue sit eadem cum illa quam habemus in via: siue diuersæ speciei ab illa, sit perfectior quam lumen gloriæ, & actus charitatis quam visionis beatificæ, probatur: quia nemo est, qui non magis deberet desiderare amare perfectissime amicum, si hoc posset facere absque cognitione perfectissima, quam cognoscere ipsum perfectissime absque amore perfectissimo, & etiam ipsemet amicus deberet optare, se amari quam cognosci: ergo signum est quod amor sit perfectior cognitione.

Alij probant idem secundo, quia illud est perfectius, quod excludit maiorem imperfectionem: sed amor excludit maiorem imperfectionem quam visio formaliter, excludit enim odium Dei, quod est maxima imperfectio.

95. Sed certe hæc secunda probatio videtur nimis probare, nam probat etiam amorem Dei naturalem super omnia esse perfectiorem visione beatifica, quia excludit quodcumque peccatum actuale ex natura sua physica non minus, quam amor Dei supernaturalis; sed videtur falsum quod aliquis actus naturalis sit perfectior actu supernaturali, tam excellenti, quæ est visio beatifica. Imo probat quemcumque actum virtutis esse perfectiorem visione, quia quicumque talis actus excludit actum vitij oppositi, & quicumque actus vitij est imperfectior quam ignorantia, aut carètia visionis, quæ excluditur per visionem beatam: ergo, vel quicumque talis actus est perfectior visioni, vel non sequitur quod perfectio opposita maiori imperfectioni sit maior, quam quæ opponitur minori.

Confirmatur hæc impugnatio, quia ratio, ob quam charitas, & quicumque actus virtutis opponitur peccatis oppositis, non est ex maiori perfectione ipsorum supra alias perfectiones ea non excludentes, sed quia peccata omnia, cum debeant esse libera, debent per se primo spectare ad voluntatem, & consequenter non debent posse excludi formaliter, nisi per aliquid spectans ad voluntatem.

96. Quæ